COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 1.4.2015
COM(2015) 144 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU ȘI COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

referitor la punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale

1 ianuarie 2011 – 31 decembrie 2013

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU ȘI COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

referitor la punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale

1 ianuarie 2011 – 31 decembrie 2013

CUPRINS

1. Rezumat 4
2. Introducere 5
3. Contextul regulamentului 6
3.1. Contextul european 6
3.2. Contextul internațional 8
4. Evoluții practice privind regulamentul 8
5. Date statistice privind punerea în aplicare de către statele membre 9
5.1. Folosirea licenței normale conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (1) din regulamentul de punere în aplicare 9
5.2. Folosirea licenței deschise specifice conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (2) din regulamentul de punere în aplicare 9
5.3. Folosirea licenței deschise generale conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (3) din regulamentul de punere în aplicare 10
5.4. Refuzarea eliberării de licențe normale 10
5.5. Transporturi găsite a fi neconforme cu normele 10
6. Provocări pentru viitor 11
6.1. Utilizarea sistemelor electronice 11
6.2. Interpretarea categoriilor de bunuri culturale 11
6.3. Cooperarea între autorități 12
6.4. Adecvarea pragurilor financiare 12
6.5. Importul de bunuri culturale în UE 13
7. Concluzii 13

1. REZUMAT

Prezentul raport referitor la punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 116/2009 privind exportul bunurilor culturale („regulamentul de bază”) oferă informații cu privire la utilizarea licențelor de export pentru bunuri culturale în cadrul creat de regulamentul de bază și de Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1081/2012 al Comisiei. Raportul se bazează pe datele furnizate de statele membre ca răspuns la un chestionar privind utilizarea licențelor de export și acoperă perioada cuprinsă între 2011 și 2013, cu unele evoluții de la începutul anului 2014.

Cifrele raportate privesc trei tipuri de licențe de export: licențe normale, licențe deschise specifice și licențe deschise generale.

Numărul total de licențe normale acordate în perioada 2011-2013 a fost de 24 564. Principalii emitenți ai acestui acest tip de licențe au fost Regatul Unit și Italia.

Licențele deschise specifice sunt acordate pentru exportul temporar repetat al unui bun cultural specific de către o anumită persoană sau organizație. Pe parcursul perioadei analizate, 946 de licențe deschise specifice au fost acordate unui număr total de 588 de persoane sau organizații. Mai mult de 90 % dintre aceste licențe au fost emise de Regatul Unit, de Țările de Jos și de Polonia.

Licențele deschise generale reglementează orice export temporar de bunuri culturale care fac parte din colecția permanentă a unui muzeu sau a altor instituții. În perioada examinată s-a acordat un număr total de 472 de astfel de licențe, de către cinci state membre, Spania reprezentând 84 % din total.

Acordarea unei licențe normale a fost refuzată de 318 de ori, cel mai frecvent motiv fiind acela că bunul cultural în cauză era considerat un „bun aparținând patrimoniului național”. În decursul perioadei au fost detectate 147 de transporturi neconforme, marea majoritate de către Franța și Țările de Jos (93 % din total).

De asemenea, raportul furnizează informații privind inițiativele actuale și provocările viitoare, cum ar fi posibila introducere a unei baze de date online cu licențele de export eliberate, care ar avea interfețe cu sistemele naționale de vămuire, interpretarea categoriilor problematice de bunuri culturale enumerate în anexa I la regulamentul de bază, cooperarea între autorități, caracterul adecvat al pragurilor financiare și absența controalelor la importul de bunuri culturale.

2. INTRODUCERE

Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului[1] din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale (versiune codificată) („regulamentul de bază”) condiționează exportul anumitor bunuri culturale în afara teritoriului vamal al Uniunii Europene („UE”) de prezentarea unei licențe de export și asigură faptul că exporturile bunurilor respective sunt supuse unor controale uniforme la frontierele externe ale UE. Anexa I conține informații referitoare la categorii, precum și la cerințele de vechime și/sau de valoare pentru bunurile culturale care sunt reglementate de regulamentul de bază.

Licențele de export se eliberează de o autoritate competentă a statului membru pe teritoriul căruia se află în mod legal bunul cultural. Controalele vamale asigură faptul că bunurile culturale nu pot părăsi teritoriul vamal al UE decât dacă sunt însoțite de o licență de export valabilă. Aceasta ar trebui să asigure un nivel ridicat de protecție a bunurilor culturale în cadrul pieței interne.

Conform regulamentului de bază, Comisia trebuie să prezinte în mod regulat Parlamentului European, Consiliului și Comitetului Economic și Social European un raport privind punerea în aplicare a regulamentului respectiv. Un prim raport, în temeiul Regulamentului nr. 3911/92 al Consiliului, a fost prezentat în 2000[2], în timp ce un al doilea raport, în temeiul articolului 10 din regulamentul de bază, a fost adoptat în 2011[3].

După aproximativ 20 de ani de experiență în punerea în aplicare a regulamentelor privind exportul bunurilor culturale, prezentul raport acoperă o perioadă de 3 ani, între 1 ianuarie 2011 și 31 decembrie 2013, dar include și câteva evoluții de la începutul anului 2014.

Raportul se bazează pe datele furnizate de statele membre ca răspuns la un chestionar, inclusiv date statistice privind utilizarea licențelor[4], reflectând activitatea considerabilă realizată în cooperare cu statele membre pe parcursul perioadei menționate.

3. CONTEXTUL REGULAMENTULUI

3.1. Contextul european

Sistemul introdus la nivelul UE prin Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului în ceea ce privește exportul de bunuri culturale vine în completarea celorlalte

---

1 Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale (versiune codificată) (JO L 39, 10.2.2009, p. 1). Acest regulament a înlocuit Regulamentul (CEE) nr. 3911/92 al Consiliului din 9 decembrie 1992 privind exportul bunurilor culturale (JO L 395, 31.12.1992, p. 1), aflat în vigoare de la 30 martie 1993.

2 Raport al Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind punerea în aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 3911/92 al Consiliului privind exportul bunurilor culturale și a Directivei 93/7/CEE privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru [COM(2000)325 din 25.5.2000].

3 Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale, 1 ianuarie 2000 – 31 decembrie 2010 [COM(2011)382 din 27 iunie 2011].

4 Informații primite de la 26 de state membre (BE, BG, CZ, DK, DE, IE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK).

instrumente și inițiative menite să protejeze patrimoniul cultural. Câteva exemple de acțiuni conexe la nivelul UE sunt evidențiate mai jos.

Restituirea de bunuri culturale

În 2009, Comisia a instituit un grup de lucru ad-hoc în cadrul comitetului pentru exportul și restituirea bunurilor culturale („comitetul”), cu scopul de a identifica problemele legate de aplicarea Directivei 93/7/CEE a Consiliului[5] și de a propune soluții pentru rezolvarea acestora. În 2011, grupul de lucru a concluzionat că directiva respectivă ar trebui revizuită pentru a o transforma într-un instrument mai eficient pentru restituirea bunurilor aparținând patrimoniului național. Grupul a concluzionat, de asemenea, că ar trebui instituite mecanisme pentru ameliorarea cooperării administrative și a consultării între autoritățile centrale. Aceste concluzii au fost confirmate de cel de-al patrulea raport al Comisiei privind aplicarea Directivei 93/7/CEE[6].

În urma unei consultări publice și a unei evaluări a impactului, la 30 mai 2013 a fost prezentată o propunere a Comisiei de reformare a Directivei 93/7/CEE[7]. Aceasta a dus la adoptarea Directivei 2014/60/UE la 15 mai 2014[8]. Noile dispoziții se vor aplica începând cu 19 decembrie 2015.

Noua directivă va permite restituirea oricărui bun cultural[9] identificat de un stat membru drept bun aparținând patrimoniului național cu valoare artistică, istorică sau arheologică, urmărind astfel o protecție mai eficace a patrimoniului cultural al statelor membre. În acest scop, autoritățile centrale responsabile cu implementarea directivei în statele membre vor fi obligate să coopereze și să facă schimb de informații cu privire la bunurile culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru, prin utilizarea Sistemului de informare al pieței interne (IMI)[10].

Mobilitatea colecțiilor

În martie 2011 a fost instituit un grup de lucru pentru mobilitatea colecțiilor, în cadrul planului de lucru pentru cultură (2011-2014) al Consiliului[11], în contextul implementării Agendei europene pentru cultură[12]. În septembrie 2012, grupul de

---

5 Directiva 93/7/CEE a Consiliului din 15 martie 1993 privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru (JO L 74, 27.3.1993, p. 74), modificată prin Directiva 96/100/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 februarie 1997 (JO L 60, 1.3.1997, p. 59) și prin Directiva 2001/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2001 (JO L 187, 10.7.2001, p.43). Această directivă a fost înlocuită între timp de Directiva 2014/60/UE (JO L 159, 28.5.2014, p. 1). A se vedea, de asemenea, nota de subsol 8 de mai jos.

6 Pentru mai multe detalii, a se vedea cel de-al patrulea raport privind aplicarea Directivei 93/7/CEE a Consiliului, COM(2013)310 din 30.5.2013.

7 COM(2013)311, 30.5.2013.

8 Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare). A se vedea, de asemenea, nota de subsol 5 de mai sus.

9 Directiva 93/7/CEE cuprindea o anexă ce enumera categoriile de bunuri culturale și care era aceeași ca anexa I la regulamentul de bază; această anexă nu mai există în noua directivă.

10 IMI a fost instituit în mod oficial prin Regulamentul (UE) nr. 1024/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 privind cooperarea administrativă prin intermediul Sistemului de informare al pieței interne și de abrogare a Deciziei 2008/49/CE („Regulamentul IMI”).

11 JO C 325, 2.12.2010, p. 1.

12 Rezoluția Consiliului din 16 noiembrie 2007 privind o agendă europeană pentru cultură (JO C 287, 29.11.2007, p. 1).

lucru a întocmit un raport și un set de instrumente privind modalitățile practice de reducere a costului împrumutării bunurilor culturale între statele membre.

Traficul de bunuri culturale

Comisia a finanțat un studiu privind „Prevenirea și combaterea traficului ilicit de bunuri culturale”[13], al cărui raport final a fost prezentat în octombrie 2011[14]. Raportul a identificat obstacolele juridice și operaționale actuale în calea prevenirii și combaterii traficului ilicit de bunuri culturale, cum ar fi dificultatea schimburilor de informații între statele membre și necesitatea unor cursuri speciale de formare profesională pentru funcționarii vamali, în vederea identificării bunurilor suspecte. Raportul a recomandat posibilitatea creării de către Comisie a unui departament de coordonare care ar fi responsabil cu înlesnirea contactelor între autoritățile în cauză și cu organizarea de programe de formare pentru funcționari.

În decembrie 2011, Concluziile Consiliului privind prevenirea și combaterea infracțiunilor împotriva bunurilor culturale[15] au recomandat, printre altele, ca statele membre să consolideze cooperarea între funcționarii însărcinați cu asigurarea respectării legii, autoritățile culturale și organizațiile private.

În plus, în octombrie 2012 a fost creată, printr-o rezoluție a Consiliului, o rețea informală a autorităților de aplicare a legii și a experților competenți în domeniul bunurilor culturale (UE CULTNET)[16]. Principalul obiectiv al rețelei este de a îmbunătăți schimbul de informații referitoare la prevenirea traficului ilicit de bunuri culturale, cum ar fi identificarea și împărtășirea informațiilor neoperaționale cu privire la rețelele infracționale suspectate de a fi implicate în trafic ilicit și a informațiilor privind obstacolele din calea cooperării transfrontaliere. Autoritățile vamale au fost invitate să participe la rețea datorită competenței lor în ceea ce privește monitorizarea și controlarea circulației bunurilor culturale care traversează frontierele externe ale UE.

În noiembrie 2011, Italia, Malta, Grecia și Cipru au realizat o operațiune vamală comună („OVC”) denumită COLOSSEUM[17], în cooperare cu Biroul regional de legătură pentru datele operative (RILO WE) al Organizației Mondiale a Vămilor și cu participarea a 17 alte țări[18]. În decursul operațiunii, care a durat 10 de zile, patru state membre au confiscat bunuri culturale ilicite (Italia, Malta, Grecia și Țările de Jos - câte un sechestru fiecare, cu un total de 134 de artefacte).

OVC ODYSSEUS, care s-a desfășurat în prima jumătate a anului 2014, a vizat fraudele din domeniul patrimoniului cultural din regiunea mediteraneană. La operațiune au fost invitate să participe 19 state membre[19]. Cele două faze operaționale se axau pe colectarea datelor referitoare la detectarea și la confiscarea transporturilor ilegale de bunuri culturale, precum și la controalele consolidate. Raportul final va fi publicat în martie 2015.

---

13 Raportul a fost întocmit pentru DG Afaceri Interne a Comisiei, în cadrul contractului HOME/2009/ISEC/PR/019-A2.

14 http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/crime_prevention_en.htm.

15 17541/11 ENFOPOL 415 CULT 111 ENFOCUSTOM 143.

16 14232/12 ENFOPOL 292 CULT 116 ENFOCUSTOMS 93.

17 10515/1/12 REV 1 ENFOCUSTOMS 45 ENFOPOL 159.

18 BE, BG, CZ, DE, ES, IT, LU, HU, NL, AT, RO, SK, precum și Rusia, Elveția, Turcia, Ucraina și SUA.

19 BE, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, IT, CY, MT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, UK.

În decembrie 2013, Consiliul a adoptat un regulament de impunere a anumitor restricții privind circulația bunurilor culturale scoase din Siria[20]. Lista articolelor care fac obiectul restricțiilor este identică celei incluse în regulamentul de bază.

De asemenea, Comisia a finanțat un proiect de înființare a unui observator internațional pentru traficul ilicit de bunuri culturale, prezentat de ICOM[21]. Observatorul a fost creat ca urmare a lipsei de statistici centralizate și a lipsei de informații valabile privind traficul ilicit de bunuri culturale. Misiunea acestui observator este de a colecta informații din diverse surse și, în cele din urmă, de a le compila în primul raport global, contribuind la schimbul de informații între statele membre și îmbunătățind cunoștințele funcționarilor în acest sens. Site-ul web dedicat a fost lansat în aprilie 2014[22].

3.2. Contextul internațional

La nivel internațional, cele mai relevante instrumente în ceea ce privește exportul bunurilor culturale sunt Convenția UNESCO din 1970[23] și Convenția UNIDROIT din 1995[24]. Convenția UNESCO din 1970 a fost ratificată până acum de 23 de state membre ale UE; în prezent, un număr de 127 de state sunt părți la convenție. Doar 14 state membre ale UE au ratificat Convenția UNIDROIT din 1995.

În martie 2014 a fost lansată o operațiune comună UNESCO-UE, aflată în curs, pentru a stopa pierderea patrimoniului cultural din Siria. Proiectul intitulat „Emergency Safeguarding of the Syrian Heritage”[25] (protejarea de urgență a patrimoniului sirian) urmărește să îmbunătățească asistența tehnică și dezvoltarea capacităților pentru beneficiarii și pentru părțile interesate de la nivel național, incluzând acțiuni de formare a agenților de poliție și vamali din Siria și din țările învecinate.

4. EVOLUȚII PRACTICE PRIVIND REGULAMENTUL

Regulamentul de punere în aplicare (CEE) nr. 752/93 inițial a fost abrogat de Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1081/2012 al Comisiei („regulamentul de punere în aplicare”). Regulamentul respectiv prevede trei tipuri de licențe de export (licență normală, licență deschisă specifică și licență deschisă generală) și stabilește normele pentru aplicarea lor. În conformitate cu articolele 3 alineatul (2) și 5 alineatul (2) din regulamentul de bază, cele mai recente liste ale autorităților abilitate să emită licențe de export[26] au fost publicate în Jurnalul Oficial în martie

---

20 Regulamentul (UE) nr. 1332/2013 al Consiliului din 13 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 36/2012 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria (JO L 335, 14.12.2013, p. 3).

21 HOME/2011/ISEC/AG/2607.

22 http://obs-traffic.museum/

23 Convenția UNESCO privind mijloacele de interzicere și prevenire a importului, exportului și transferului ilicit de proprietate culturală, Paris, 14 noiembrie 1970; ratificată de următoarele state membre: BE, BG, CZ, DK, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, CY, LT, HU, NL, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK.

24 Convenția UNIDROIT privind bunurile culturale furate sau exportate ilegal, Roma, 24 iunie 1995; ratificată de următoarele state membre: DK, EL, ES, HR, IT, CY, LT, HU, PT, RO, SI, SK, FI, SE.

25 http://www.unesco.org/new/en/safeguarding-syrian-cultural-heritage/international-initiatives/emergency-safeguarding-of-syria-heritage/

26 JO C 72, 11.3.2014, p. 16 (versiunea corectată în limba croată a fost publicată în JO C 205, 2.7.2014, p. 27).

2014, în timp ce lista birourilor vamale abilitate să efectueze formalitățile de export[27] a fost publicată cu o lună mai devreme. În plus, Comitetul pentru exportul și restituirea bunurilor culturale, înființat în temeiul articolului 8 din regulamentul de bază, s-a reunit de trei ori în perioada analizată și o dată la începutul anului 2014.

5. DATE STATISTICE PRIVIND PUNEREA ÎN APLICARE DE CĂTRE STATELE MEMBRE

5.1. Folosirea licenței normale conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (1) din regulamentul de punere în aplicare

O licență normală se folosește de obicei pentru fiecare export care face obiectul regulamentului de bază.

Anexa 1 oferă o vedere de ansamblu asupra numărului de licențe normale eliberate de statele membre[28]. Numărul total a crescut de la 21 498 în 2011 la 24 564 în 2013 (+ 14 %). De asemenea, aceste cifre anuale sunt mai mari decât media raportată pentru perioada anterioară (2000-2010).

Tot anexa 1 arată și ce procent din numărul total de licențe eliberate este reprezentat de diferite state membre[28]. Cifrele arată că exportul de bunuri culturale din UE se concentrează în mare parte în două state membre: Italia, cu 37-40 %, și Regatul Unit, cu 33-36 % din ponderea pentru 2011-2013. Primele două sunt urmate de Franța (12-13 %), de Germania (4-5 %), de Austria (2-3 %), de Spania (1-3 %), de Portugalia, de Țările de Jos și de Belgia (1 % fiecare).

5.2. Folosirea licenței deschise specifice conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (2) din regulamentul de punere în aplicare

O licență deschisă specifică reglementează exportul temporar repetat al unui bun cultural specific de către o anumită persoană sau organizație.

Anexa 2 oferă o vedere de ansamblu asupra numărului de licențe deschise specifice care se aflau în circulație în statele membre[28]. Numărul total a crescut de la 261 în 2011 la 365 în 2013 (+ 40 %). Însă nu se poate stabili o tendință clară, deoarece datele pentru perioada anterioară (2000–2010) indică faptul că cifrele anuale variază considerabil. În orice caz, cifrele sunt relativ scăzute.

Cifrele arată că doar șapte state membre (Franța, Cipru, Ungaria, Țările de Jos, Polonia, Slovenia și Regatul Unit) au folosit acest tip de licență. Dintre acestea, cei mai mari utilizatori au fost Regatul Unit (33 %), Țările de Jos (30 %) și Polonia (28 % din ponderea pentru 2011-2013).

Anexa 3 arată numărul de persoane sau organizații care dețineau o licență deschisă specifică.

---

[27] JO C 40, 11.2.2014, p. 6.

[28] Cifrele includ datele furnizate de 26 de state membre; a se vedea nota de subsol 4. Cu toate acestea, cifrele comparabile din 2000-2010 nu indică faptul că datele lipsă ar conduce la modificarea concluziilor trase pentru perioada analizată.

5.3. Folosirea licenței deschise generale conform dispozițiilor articolului 2 alineatul (3) din regulamentul de punere în aplicare

O licență deschisă generală reglementează orice export temporar al oricăror bunuri culturale care fac parte din colecția permanentă a unui muzeu sau a unei alte instituții.

Anexa 4 oferă o vedere de ansamblu asupra numărului de licențe deschise generale care se aflau în circulație în statele membre[28]. Volumul acestora este relativ scăzut (141 de licențe în 2011, 172 de licențe în 2012 și 159 de licențe în 2013).

Cifrele arată că doar cinci state membre (Bulgaria, Spania, Cipru, Polonia și Slovenia) au folosit acest tip de licență. Spania a fost de departe cel mai mare utilizator, reprezentând 84 % din total.

5.4. Refuzarea eliberării de licențe normale

Anexa 5 oferă o vedere de ansamblu asupra numărului de cereri de licențe normale care au fost respinse de autoritățile competente[28]. Doar șapte state membre au raportat refuzuri; din totalul de 318 cazuri raportate, 72 % au fost în Italia și 25 % în Spania.

Principalul motiv pentru refuzarea unei licențe a fost că bunul care urma să fie exportat era considerat un bun aparținând patrimoniului național în statul membru în cauză.

Numărul de cazuri în care s-a prezentat o cerere incompletă nu este inclus în cifrele raportate, deoarece astfel de cazuri nu duc de obicei la un refuz, autoritățile emitente dând solicitanților posibilitatea de a furniza documentele lipsă.

Numărul licențelor refuzate în UE este foarte redus în comparație cu numărul total de licențe eliberate (0,4 %). O proporție similară a fost constatată pentru perioada anterioară (2000–2010).

5.5. Transporturi găsite a fi neconforme cu normele

Anexa 6 arată numărul de transporturi care au fost găsite neconforme cu normele aplicabile[29]. Statele membre au raportat un număr total de 147 de cazuri pentru perioada de 3 ani, o cifră foarte mică în comparație cu numărul total de licențe eliberate (reprezentând 0,2 % din numărul total de licențe). Două state membre (Franța și Țările de Jos) au prezentat cele mai multe cazuri (136 dintr-un total de 147 de cazuri).

Statele membre au menționat că, în general, transporturile neconforme au fost detectate de propriile autorități vamale sau de poliție. În funcție de circumstanțele situației și de legislația națională aplicabilă, autoritățile competente, poliția și autoritățile judiciare întreprind acțiuni subsecvente.

6. PROVOCĂRI PENTRU VIITOR

În decursul perioadei analizate au avut loc discuții aprofundate cu privire la o serie de aspecte fundamentale care au un impact asupra viitorului sistemului existent.

[29] Cifrele includ date furnizate de 25 de state membre (BG, CZ, DK, DE, IE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK). .

Reuniunile comitetului au oferit o platformă adecvată pentru schimbul de idei și pentru declanșarea de acțiuni.

6.1. Utilizarea sistemelor electronice

Depunerea unei cereri de licență de export prin intermediul unor formulare electronice nu este încă posibilă în marea majoritate a statelor membre. Cu excepția Spaniei, chiar și în statele membre în care sunt disponibile formulare electronice cererea în sine trebuie prezentată pe hârtie. Prin urmare, nici licențele electronice nu sunt disponibile în niciun stat membru, cu excepția Spaniei. În Spania, licența obținută pe cale electronică trebuie totuși imprimată sau descărcată pentru prezentarea în vamă.

Posibilitatea de a dezvolta un sistem electronic la nivelul UE pentru eliberarea licențelor de export a fost discutată pe larg în cursul perioadei analizate. În 2011, Franța a propus să se analizeze posibilitatea introducerii unui serviciu online care ar putea fi legat cu sistemele naționale de vămuire. O reuniune pe această temă a avut loc în 2012, cu participarea a 8 state membre.

Statele membre au convenit că eventuala dezvoltare în viitor a unei baze de date comune ar putea aduce beneficii semnificative, care ar depăși în mod clar potențialele probleme identificate. A fost totuși subliniată absența finanțării.

Având în vedere limitările existente, Comisia a concluzionat că proiectul nu era încă suficient de matur, dar a invitat Franța, Italia și Regatul Unit (cei mai mari emitenți de licențe) să încerce să dezvolte idei mai concrete. Aceste state membre au colaborat pe tema respectivă și ar trebui să își prezinte concluziile în viitorul apropiat.

6.2. Interpretarea categoriilor de bunuri culturale

Nu este întotdeauna ușor să se atribuie obiecte specifice uneia dintre categoriile de bunuri culturale enumerate în anexa I la regulamentul de bază. Diferite state membre pot lua decizii diferite în această privință. Textul care descrie fiecare categorie este uneori neclar și, prin urmare, poate da naștere la interpretări divergente.

În urma discuțiilor care au avut loc în cadrul reuniunilor comitetului, s-a convenit înființarea unui grup de lucru („GL”) pentru interpretarea categoriilor, care este format din reprezentanți ai unei serii de state membre și ai Comisiei. GL a fost mandatat să elaboreze orientări pentru interpretarea câtorva categorii problematice, care ar acoperi de asemenea anumite tipuri de obiecte care prezintă dificultăți deosebite de clasificare (monede, icoane, fosile). GL s-a întrunit de două ori în 2013 și, de asemenea, și-a desfășurat activitatea în subgrupuri și prin corespondență.

GL a concluzionat că o interpretare comună nu ar rezolva toate problemele. În schimb, este posibil să fie necesară reformularea anumitor categorii, eliminarea unei categorii sau adăugarea unei categorii noi. Admițând faptul că modificarea anexei I ar implica revizuirea întregului regulament, GL a convenit să continue doar activitatea de interpretare și a evidențiat pur și simplu unele aspecte care ar merita să fie revizuite: clasificarea icoanelor, clasificarea monedelor individuale și a obiectelor paleontologice individuale, definiția „colecțiilor” și sfera de acoperire a categoriei 15.

6.3. Cooperarea între autorități

Punerea în aplicare corespunzătoare a regulamentului de bază necesită contribuții ale diferitor autorități, nu doar din partea autorităților culturale și vamale, ci și din partea poliției. Este esențial ca autoritățile să coopereze în mod deschis și activ și să își înțeleagă reciproc punctele de vedere, constrângerile și necesitățile.

Acestui aspect i s-a acordat o atenție deosebită în discuțiile din cadrul comitetului. Inițiativa a început cu o prezentare de către Austria a legislației vamale relevante. Exemple de bună cooperare între autoritățile de la toate nivelurile au fost ulterior prezentate de Țările de Jos, de Ungaria și de Italia. Toate statele membre au fost invitate să își prezinte experiențele, contribuind astfel la o mai bună înțelegere.

Potrivit prezentărilor, cooperarea dintre autoritățile din Țările de Jos, din Ungaria și din Italia se bazează pe acorduri-cadru sau multilaterale încheiate între ministerele competente. Cooperarea se desfășoară prin activități speciale de formare pentru funcționarii vamali, schimburi de informații cu privire la indicatorii de risc sau profilurile de risc, participarea în cadrul unor operațiuni comune pentru detectarea bunurilor ilicite și asistență pentru identificarea bunurilor culturale.

Această inițiativă va fi urmărită în continuare în viitor, putând duce la elaborarea unui set de bune practici. S-a ajuns la un consens cu privire la necesitatea de a dezvolta și instrumente care să permită o cooperare eficace între autoritățile competente din diferitele state membre.

6.4. Adecvarea pragurilor financiare

Anexa I la regulamentul de bază stabilește pragurile financiare care se aplică pentru majoritatea categoriilor[30] de bunuri culturale enumerate în respectiva anexă. Pentru obiectele care se încadrează în aceste categorii, o licență de export este necesară doar dacă valoarea lor atinge pragul aplicabil.

Pentru majoritatea statelor membre, pragurile financiare sunt prea ridicate și ar trebui reduse. Aceste state membre susțin că regulamentul nu joacă rolul pe care ar trebui să îl joace în vederea protejării patrimoniului lor național, din cauza nivelului ridicat al pragurilor valorice. Acest fapt explică parțial utilizarea foarte limitată a regulamentului în multe state membre[31].

Conform articolului 10 din regulamentul de bază, valorile indicate în anexa I ar trebui să fie supuse unor reexaminări periodice și, eventual, actualizate pe baza indicatorilor economici și monetari. Această dispoziție nu mai este adaptată la situația din UE. În cazul în care regulamentul ar urma să fie revizuit, majoritatea statelor membre ar fi în favoarea reducerii pragurilor actuale.

6.5. Importul de bunuri culturale în UE

În cadrul a diferite foruri s-au exprimat îngrijorări cu privire la absența unui instrument de control al importului de bunuri culturale în UE, o chestiune care ține de competența exclusivă a UE.

---

30 Cu excepția categoriilor 1 (obiecte arheologice), 2 (monumente dezmembrate), 9 (incunabule și manuscrise) și 12 (arhive).

31 Practic toate statele membre care au aderat la UE începând din 2004 consideră că pragurile financiare sunt prea ridicate.

Acestea fiind spuse, UE a impus restricții privind importul bunurilor culturale din Irak[32] și din Siria[33]. Regulamentul (CE) nr. 1210/2003 interzice importul, exportul și tranzacțiile cu bunuri culturale irakiene, în cazul în care bunurile au fost scoase în mod ilegal din Irak, fără consimțământul proprietarului lor legitim sau prin încălcarea legislației irakiene. În mod similar, Regulamentul (UE) nr. 1332/2013 interzice importul, exportul și transferul de bunuri culturale siriene, în cazul în care există motive de a se suspecta că bunurile au fost scoase din țară fără consimțământul proprietarului lor legitim sau prin încălcarea legislației siriene sau internaționale. Categoriile de bunuri cărora li se aplică aceste regulamente sunt enumerate în anexele la regulamente, ambele corespunzând anexei I la regulamentul de bază. La 12 octombrie 2012, funcționarii vamali francezi au confiscat 13 obiecte arheologice provenite din Irak.

7. CONCLUZII

Sistemul, conceput inițial pentru 12 state membre și introdus în 1993 pentru controlul exportului de bunuri culturale la frontierele externe ale UE, a fost utilizat de statele membre în măsură diferită. Dimensiunea și importanța patrimoniului național al fiecărei țări, precum și evoluția relativă a pieței obiectelor de artă din țara respectivă au determinat în mare măsură aderarea statelor membre la sistem.

Cu toate că marea majoritate a statelor membre consideră că legislația existentă este utilă, ele percep de asemenea necesitatea unor îmbunătățiri de ordin practic. O serie de inițiative curente și viitoare ar trebui să contribuie la o mai bună funcționare a sistemului. Buna cooperare între toți actorii și la toate nivelurile este esențială pentru garantarea acestui lucru.

* * *

Comisia invită Parlamentul European, Consiliul și Comitetul Economic și Social European să ia notă de prezentul raport

[32] Regulamentul (CE) nr. 1210/2003 al Consiliului din 7 iulie 2003 privind anumite restricții specifice în relațiile economice și financiare cu Irak și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2465/96 (JO L 169, 8.7.2003, p. 6).

[33] A se vedea nota de subsol 20 de mai sus.